

מדור הדעות של גלובס שואף להביא מגוון קולות המייצגים את קשת הכלכלה והחברה הישראלית על מנת להופיע במדור נלקחים בחשבון בין היתר, מידת הרלוונטיות של הטור, ייחודיות הטיעון וכן הנכונות להציג פתרונות ולא רק בעיות. מעוניינים לפרסם במדור? אנא שלחו טקסט באורך כ-450 מילה לכתובת המייל deot@globes.co.il ואנו נשיב בהקדם

הצעת פשרה לרפורמה במערכת המשפט

רוב מורחב של שופטי בג"ץ לפסילת חוקים
ופסקת התגברות רק ברוב מיוחד של חברי כנסת

המשבר בין הרשויות, המבצעת והשופטת, הוא הדרמטי ביותר מבין משברי השלטון שעברה ישראל • כדי שהחברה הישראלית לא תיקרע לגזרים נדרש מכל הצדדים להתפשר ולהגיע להבנות • ניצחון מוחץ של רשות אחת על רעותה, הוא הפסד של מדינת המדינה ואזרחיה

ההצעות השונות לרפורמה במערכת המשפט

פסקת התגברות	פסקת התגברות ברוב של 61 ח"כים	פסקת התגברות ברוב של 65 ח"כים	פסקת התגברות ברוב של 61 (כתלות במספר דעות המיעוט)	פסקת התגברות ברוב של 61 ח"כים	פסקת התגברות ברוב של 65 ח"כים
פסקת התגברות	פסקת התגברות ברוב של 61 ח"כים	פסקת התגברות ברוב של 65 ח"כים	פסקת התגברות ברוב של 61 (כתלות במספר דעות המיעוט)	פסקת התגברות ברוב של 61 ח"כים	פסקת התגברות ברוב של 65 ח"כים
חוק היועמ"שים	הפיכת עמדת היועמ"ש למיעצת בלבד ולא מחייבת	חיזוק ייצוג השר בהליך מינוי יועמ"ש	מתן משקל גדול לממשלה בהליך איתור יועמ"ש	הפיכת עמדת היועמ"ש למיעצת בלבד ולא מחייבת	חיזוק ייצוג השר בהליך מינוי יועמ"ש
עילת הסבירות	ביטול עילת הסבירות	צמצום עילת הסבירות על דרג פוליטי	צמצום עילת הסבירות רק לפגיעה בזכויות אדם	ביטול עילת הסבירות	צמצום עילת הסבירות על דרג פוליטי
הוועדה לבחירת שופטים	הגדלת הוועדה ושליטה מוחלטת של הקואליציה במינוי שופטים	הגדלת הייצוג הפוליטי בוועדה, אך שמירה על היחסיות	שילוב חברי לשכת עו"ד בוועדה במקום נציגי הציבור בכל הנוגע לבחירת שופטי שלום ומחוזי	הגדלת הוועדה ושליטה מוחלטת של הקואליציה במינוי שופטים	הגדלת הייצוג הפוליטי בוועדה, אך שמירה על היחסיות

אבל אפשר לשפר אותו. לדוגמה, ניתן להוסיף לוועדה נציגי אופוזיציה ונציגי ציבור, על מנת להקטין את כוח הוועדה של השופטים בוועדה ולקדם עוד יותר את הייצוגיות והגיוון במינימום השניים. דבר שאסור לעשות הוא לייצר פוליטיזציה מלאה של הוועדה, זה רק יחליש את רמת האמון של הציבור בבתי המשפט ויביא למדינת ישראל שופטים פחות טובים ופחות מקצועיים.

מעמד היועץ המשפטי: המערכת המשפטית לקחה יותר מדי כוח לידיים לאורך השנים, ולעיתים הביאה לסיי רוס מקבלי ההחלטות. גם כאן, השינוי צריך להיות חכם. משילות אמיתית דורשת יועץ משפטי שישמר את סמכותו כפרשן המוסמך של הדין. מצד שני, משילות גם צריכה לאפשר לממשלה לפנות לייצוג פרטי במקרים מסוימים ולעתור נגד עמדת היועמ"ש. פוליטיקה היא אמנות הפשרה, ומדיניות היא מעשה מרכבה עדין ומדויק. פשרה אפקטיבית ובת קיימא שתכלול הטמעה חכמה ומושכלת של הרפורמה במסגרת חוק יסוד: חקיקה מאוזן וכולל, תוכל לתקן את המערכת ולשמר את המתח הנדרש בין הרשויות

פשרה בת קיימא שתכלול
הטמעה חכמה ומושכלת של
הרפורמה במסגרת חוק יסוד:
חקיקה מאוזן וכולל, תוכל
לתקן את המערכת ולשמר את
המתח הנדרש בין הרשויות

איזון בין הרשויות ומגדיר כללי משחק. החוק יכול את מה שחסר לישראל, כללי משחק ביחס לאיך מחוקקים חוקים, ומה מעמדם, ואיך לא מנצלים את החקיקה לרעה. זה לא קיים בהצעות שנמצאות על השולחן. בנוסף, בין השאר, יכול החוק את הגבלת והגדרת סמכות בג"ץ לפסול חוקים בהדרגה מורחב, וכן קביעת מנגנון התראת בטלות בחלק מהמקרים. מאידך, רף ההתגברות מצד הכנסת יהיה משוכלל יותר. הוא לא רק כולל מספר (שצריך להיות גבוה יותר מרוב מקרי של 61), אלא צריך לכלול מקרים המורחגים מהתגברות, ובחינה התקופה שלגביה חלה ההתגברות. ההתגברות של הכנסת היא ראוייה, אך היא לא יכולה להיות כלי לרמיסת שאר הרשויות. עילת הסבירות: למרות היותה כלי חשוב המאפשר למערכת המשפטית לכייל את העבודה הציבורית במקרים בהם לא קיימות אמות מידה מוגדרות, מדובר ביציר פסיקה לא מוגדר, דיו, שלעיתים נעשה בו שימוש ככלי לאכיפת ערכים. יש לצמצם את עילת הסבירות למינימום הנדרש כדי לקיים ביקורת שיפוטית, אך לא כדי לאכוף ערכים.

גיוון בבחירה

הוועדה לבחירת שופטים צריכה לבטא איזון ולקדם את הצדדים להסדר כמה ולא להכרעה. המנגנון שקיים הוא חיובי ומשמר את המתח בין הרשויות,

ולהוריד את גובה הלהבות. העובד שהרשויות השלטון לא מסוגלות לנהל דיאלוג הוא כישלון חמור. ציבור במדינה דמוקרטית לא צריך לבחור בין מערכת פוליטית חזקה למערכת משפט חזקה, הוא צריך ששתיהן יהיו חזקות ומסוגלות לדבר זו עם זו. העיקרון השני הוא שימור המתח. במאבק הזה אסור שתהיה הכרעה, תמונת הניצחון היא שלוש רשויות שלטוניות המסוגלות להתקיים זו לצד זו תוך שימור המתח ביניהן ואיזון מתמיד אחת של השנייה. העיקרון השלישי הוא המבניות. כדי לפתור את כשלי המערכת, מבלי לרמוס אותה, יש ליצור מסגרת חקיקה מקיפה וכוללת שתסדיר את אופי הליך החקיקה ותקבע מדרג בין החרים. המסגרת, שנקראת חוק יסוד: החקיקה, תסדיר את מעמדם של חוקי היסוד, את סמכות בג"ץ לפסול חוקים ואת זו של הכנסת להתגבר על הפסול. אימוץ של שלושת עקרונות אלה כמצע לדיאלוג פשרה שיתקיים בפלג טפורמה ראוייה ייצור דיאלוג שיתקיים בלב פתוח ובנפש חפצה לשמוע את הצדדים ולמצוא מרחבי הסכמה בסעיפי הרפורמה המוצעת בידי הקואליציה. הנה כמה מהם.

איזון בין הרשויות

חקיקת חוקים וחוקי יסוד, ביקורת שיפוטית ופסקת התגברות: יוגדרו במסגרת חוק יסוד: החקיקה, שיוצר

עו"ד יניב כהן
ראש תכלית-המכון למדיניות
ישראלית

קשה להמעיט מחומרתו של המשבר החוקתי שמדינת ישראל מתקרת אליו בצעדי ענק. הסערה מחריפה את הקיטוב בין המחנות וקורעת את העם, אך יותר מכך, היא מותחת לקצה את מערכת העצבים העדינה המחברת בין רשויות השלטון. המשבר הנוכחי הוא ככל הנראה הדרמטי מכל משברי העבר כי הוא לא מתנהל רק בין אזרחים, מפלגות ופוליטיקאים. כאלה כבר עברנו. משבר זה מיוחד כי הוא מתנהל בין רשויות שלטוניות המרבינות יחד את הבסיס המשותף לחיים של כולנו, מדינת ישראל.

עקרונות לפשרה

כל מתווה פשרה מוכרח להתבסס על שלושה עקרונות יסודיים: טאבים את עומק המשבר והיכולת לתקן אותו; אחריות, שימור המתח, ומבניות. ראשית, על הצדדים לקחת אחריות